

Haasteellinen kilpailu toi tuoreita ideoita Helsingin seudun kehittämiseen

Greater Helsinki Vision 2050-ideakilpailun tuomariston mielestä kilpailutehtävä osoittautui haasteelliseksi ja parhaat ehdotukset toivat innovatiivisia ja tuoreita ideoita Helsingin seudun kehittämiseen. Tavoitteena oli löytää uusia ja ennakkoluulottomia ratkaisuja seudun asumisen, maankäytön ja liikenteen kehittämiseen.

Helsingin seudun asukasluku kasvaa seuraavien 50 vuoden aikana 1,3 miljoonasta kahteen miljoonaan. Tarvittavan uudisrakentamisen määrä on niin suuri, että se mahdollistaa seudun kokonaisrakenteen kehittämisen tavalla, joka vahvistaa seudun asemaa ja kilpailukykyä yhtenä Itämeren alueen johtavana kulttuuri- ja teknologiakeskuksena ja vetovoimaisena asuin- ja liiketoiminta-alueena.

Kilpailun järjestivät Helsingin seudun 14 kaupunkia ja kuntaa, eli Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Tuusula, Järvenpää, Nurmijärvi, Mäntsälä, Pornainen, Hyvinkää, Kirkkonummi, Vihti ja Sipoo yhdessä ympäristöministeriön kanssa.

Kilpailu oli avoin kansainvälinen suunnittelukilpailu. Se oli myös kansainvälisesti katsottuna poikkeuksellisen mittava sekä tavoiteasettelun, suunnittelualueen koon että palkintosumman osalta. Pääpalkinto oli 160.000 euroa ja palkintoina jaettiin yhteensä puoli miljoonaa euroa. Hyväksytyjä ehdotuksia tuli 86.

Tuomariston puheenjohtaja oli apulaiskaupunginjohtaja Pekka Korpinen. Suomen Arkkitehtiliitto Safan nimeäminä ammattituomareina toimivat professori Helka-Liisa Hentilä ja professori Trevor Harris. Ulkomaisena tuomariston jäsenenä toimi professori Peter Ache.

Ilmastonmuutos ja ikääntyminen megatrendit

Keskeisiksi megatrendeiksi, joihin metropolialueen suunnittelussa tulee varautua, kilpailutoissa nostettiin ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen, terveys- ja ympäristötietoisuuden nousu, eettinen kuluttaminen, elämäntapojen moninaistuminen ja yksilöllistyminen, palkkatyön luonteen muutos ja työperäisen liikkuvuuden lisääntyminen.

Metropolialueen (Greater Helsinki Region) globaaliksi rooliksi ehdotettiin useimmiten Aasian lentojen solmukohtaa. Myös Pietarin ja koko Venäjän vahvistuminen nähtiin mahdollisuutena. Joissakin tapauksissa metropolialue asemoitiin jopa Pietarin työssäkäyntialueeseen kuuluvaksi lintukodoksi, jossa on puhdas ja turvallinen asuinympäristö. Useimmiten rooliksi nähtiin kuitenkin omavarainen ja Global Top 50 Cities-joukkoon kuuluva kaupunkiseutu, joka nojaa ICT-alaan, kehittyneeseen logistiikkaan ja matkailuun, ja jonka painavin vetovoimatekijä on luonto.

Metropolialueen suunnittelun lähtökohdaksi oli pääsääntöisesti otettu joko eri osa-alueiden oman identiteetin ja luonteen korostaminen ja pyrkiminen sitä kautta aluekokonaisuuteen tai jokin kokonaisvaltainen kaupunkisuunnitteluteema, joka vietiin läpi koko alueen. Yleisin seuturakenteen malli oli nykyistä rakennetta täydentävä ns. sormimalli. Erityisen kiinnostavia olivat ehdotukset, joissa nykyinen sormimainen rakenne pyrittiin muokkaamaan verkkomaiseksi uusien poikittaisten aluevarausten, kehityskäytävien tai liikenneverkostojen myötä.

Kestävän kaupungin reseptiksi tarjottiin hyvin monenlaisia ratkaisuja: orgaanisesti kasvavia kylämäisiä yhteisöjä, puutarhakaupunkityyppisiä omavaraisia raideliikenteeseen tukeutuvia yhdyskuntia, modernismia heijastelevia luontoalueille sijoitettavia tornikaupunkeja, lähiömäisiä jatkuvan kasvun mahdollistavia kenttämäisiä alueita sekä 24h-urbanismia sykkiviä perinteisten

kaupunkikeskustojen muunnelmia. Kiinnostavimpia olivat ehdotukset, joissa ei tyydytty siirtämään valmiita kaupunkisuunnitteluideoita Helsinkiin, vaan kyettiin tuottamaan omaperäisiä, paikalliseen maisemaan, ilmastoon ja elämäntyyliin sitoutuvia ratkaisuja.

Kilpailun terävintä antia löytyi ehdotuksista, joissa oli pohdittu yhdyskuntarakenteen täydentämistä ja esitetty strategioita ja työkaluja lähiöiden, väylien varsien ja risteysalueiden täydentämiseen.

Liikenne raiteille, asuminen lähelle vettä

Seudun liikenne- ja ratkaisusuunnitelmassa painottui raideliikenne. Henkilöautoliikenteen osalta ehdotukset painottuivat autojen voimanlähteen tai polttoaineen muuntamiseen nykyistä ympäristöystävällisemmäksi. Myös tietullien ja car share –periaatteen käyttöönottoa esitettiin.

Joissakin ehdotuksissa oletuksena oli, että tulevaisuudessa ympäristötietoisuus tekee elämisestä yhä paikallisempaa, jolloin liikkuminen vähenee. Keino houkuttaa asukkaita ympäristötietoisempaan liikkumiseen voisi olla ”climate bonus card”, jossa joukkoliikenteen säännöllinen suosiminen tuo erilaisia etuja, muun muassa ilmaisia matkoja. Vastakkainen näkökulma oli löydettävissä ehdotuksista, joissa lentomatkamisen ja erityisesti Aasian lentoliikenteen kasvun nähtiin olevan koko seudun tulevan kehittymisen kivijalka.

Lähes kaikista ehdotuksista nousi kuitenkin viesti, että liikennemäärien kasvu ja siitä seuraavat ongelmat saadaan haltuun vain voimakkaalla panostuksella raideliikennepohjaiseen liikenneverkkoon ja rajoittamalla henkilöautoliikenteen kasvua.

Joissakin töissä nousi esille lähiruuan ja biomassan tuottaminen sekä maa-alan varaaminen urbaaniin viljelyyn ja varautuminen syötävien merenelävien kasvattamiseen. Palveluinnovaatioita oli visioitu niukasti, mutta sitäkin hersyvämmin: esimerkkinä ehdotus liikkuvasta kaupasta (shop-on-tracks), joka kulkee raideliikenteen mukana.

Huimin koko seutua koskeva elinkeinovisio löytyi ehdotuksesta, jossa seudun tulevaisuuden rooliksi määriteltiin Social Silicon Valley. Reseptiksi esitettiin osallistumisen kautta syntyviä sosiaalisia innovaatioita ja niistä nousevaa elinkeino-, yhdistys- ja yritystoimintaa.

Asuin- ja elinympäristön laatutekijäksi nähtiin monessa ehdotuksessa luonto- tai vesikontakti. Ehdotuksissa esiintyi erilaisia ranta-asumisen muunnelmia täyttösaarista, off-shore asumisesta ja kelluvista asunnoista torni- ja terassitalojen kirjomiin rantoihin asti. Asuin ympäristön nykyistä suurempaa monipuolisuutta korostettiin ja pidettiin asukkaiden houkuttelun kannalta välttämättömänä.

Kilpailutulosten perusteella vahvaksi viestiksi nousi se, että metropolialueella tarvitaan uusia avauksia alueen hallinnon sekä maankäytön suunnittelun organisointiin ja käytännön työkaluihin. Alueen tulevaisuudelle nähtiin eduksi, että kuntarajat poistuvat joko kokonaan tai kuntien välistä yhteistyötä tiivistetään erityisesti maankäytön suunnittelussa. Kansalaisosallisuuden lisäämisen uskottiin tuovan seudulle vetovoimaa, varmistavan kehityksen kestävyuden ja vahvistavan asukkaiden juurtumista.

”Emerald” voittaja Greater Helsinki Vision -ideakilpailussa

Hyväksytyjä ehdotuksia kilpailuun tuli 86. Palkintoluokkaan nostetut ehdotukset ovat kahdentyyppisiä: niissä on kokonaisvaltaisesti onnistuttu vastaamaan kaikkiin kilpailutehtävässä asetettuihin tavoitteisiin tai jokin osa-alue on ratkaistu erityisen ansiokkaasti. Kärki koostuu ehdotuksista, jotka tarjoavat selkeitä näkemyksiä seudun kehittämiseen ja täydentävät toisiaan. Ne tarjoavat monipuolisen alustan tulevalle visio- ja strategiatyölle. Palkintolautakunta oli kaikissa valinnoissaan yksimielinen.

Kansainvälisen Greater Helsinki Vision 2050-ideakilpailun voittaja on ehdotus nimeltä Emerald. Sen tekijä on suunnittelutoimisto WSP Finland, jonka laajaa monialaista kilpailuryhmää johti arkkitehti Juha Eskolin. Tuomaristo luonnehtii Emeraldia visionääriseksi ja monipuoliseksi ehdotukseksi, jossa kurkotetaan aidosti tulevaisuuteen. Voittaja saa palkintona 160.000 euroa.

Jaetulle toiselle sijalle tuomaristo asetti kolme ehdotusta. Kukin niistä saa palkintona 80.000 euroa. Sen lisäksi lunastettiin viisi ehdotusta, jotka saavat kukin palkintona 20.000 euroa. Seuraavassa esitetään tiivistetyt perustelut valinnoille.

Emerald on innovatiivinen ehdotus, jossa rakentaminen ohjautuu sekä yhdyskuntarakenteen täydentämiseen että joillekin kokonaan uusille alueille metropolialueen urbaanissa ytimessä ja kehyskunnissa. Syntyvä yhdyskuntarakenne on koko seudun kannalta tasapainoinen. Kasvun painopistealueiden valintaa määrittelevät raideliikenneyhteydet. Asukkaita houkuttelevat valitsemaan ekologisempia elämäntapoja aktiivisten houkuttimien avulla. Palvelurakennetta on pohdittu uusista, innovatiivisista ja ekologisista periaatteista käsin. Palveluinnovaatiot sisältävät ajatuksen liikkuvasta kaupasta, joka tulee asiakkaiden luo. Joukkoliikenteessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön ilmastobonuskortti, jolla käyttäjä saa joukkoliikenteen suosimisesta hyötyä, esimerkiksi ilmaisia matkoja. Ehdotuksessa on pohdittu perusteellisesti elämänlaatua erilaisten ja eri-ikäisten asukkaiden kannalta

Seuraavat kolme ehdotusta saivat jaetun toisen palkinnon

Boundary Strips on jännittävä ja innovatiivinen ehdotus, jonka perusajatuksena on täydennysrakentamisen ohjaaminen nykyisen yhdyskuntarakenteen ja viheralueiden saumakohtaan. Tällä pyritään torjumaan yhdyskuntarakenteen hajautumista. Tekijä on saksalainen arkkitehti Frank Görge.

Towards City 2.0 on mielenkiintoinen ja myönteisellä tavalla idealistinen ehdotus, jonka tavoitteena on aktivoida asukkaat omatoimiseen tiedon, innovaatioiden, palvelujen ja yrittäjyyden luomiseen. Sosiaalisista innovaatioista esitetään alueen kantavaa kehitysvoimaa (”Social Silicon Valley”). Ehdotuksen tekijät ovat arkkitehti Tuomas Toivonen, Hans Park sekä tutkijat Roope Mokka ja Aleksu Neuvonen.

Holistic Uniqueness –ehdotuksen vahvinta antia on sen analyysiosa, jossa hahmotellaan vakuuttavasti Suomen ja pääkaupunkiseudun asemaa eurooppalaisessa ja globaalissa työnjaossa. Seudun kehittämisen tavoitteeksi asetetaan sen profiilin terävöittäminen ja tasapuolinen kehittäminen. Tähän pyritään alueen eri osien erilaistamisen ja identiteettien vahvistamisen kautta. Tekijöinä ovat saksalaiset arkkitehdit Oliver Seidel ja Verena Brehm Cityförster-arkkitehtuuriverkostosta.

Nämä viisi ehdotusta lunastettiin

Metroscape Helsinki on johdonmukaisesti läpiviety ehdotus, joka pohjautuu neljään selkeästi esitettyyn kasvustrategiaan, jotka ovat tasapainoinen, luonnonympäristöä kunnioittava, monimuotoinen ja joustava kasvu. Luonnonympäristöä kehitetään taajamien lähialueilla aktiivisen virkistyskäytön mahdollistavaan suuntaan. Oivallus on yksinkertaisuudessaan ansiokas: jos asumme jatkossa nykyistä tiiviimmin, kohdistuu laadukkaaseen puisto- ja

viherympäristöön entistä enemmän kysyntää ja käyttöä. Ehdotuksen teki kahdeksanhenkinen ryhmä arkkitehteja, maisema-arkkitehteja ja insinöörejä Hampurin HafenCity yliopistosta.

Orlando on ammattitaitoinen ehdotus, jossa maankäytön perusratkaisut liittyvät esimerkillisellä tavalla sekä nykyisten alueiden että joukkoliikenteen kehittämiseen. Seudun yhdyskuntarakenne pysyy ehdotuksessa tiiviinä, mikä vähentää liikkumistarvetta. Tekijä on italialainen arkkitehtuurstudio TSPOON.

(R)evolver sisältää kiinnostavan analyysin eri tilanteissa sovellettavista suunnittelutaktiikoista, joita ovat saavutettavuuden ja yhteenkuuluvuuden lisääminen, toimintojen yhdistäminen ja reuna-alueiden artikulointi. Näitä on havainnollistettu detaljien ja niihin liittyvien inspiroivien näkymäkuvien avulla. Ehdotuksen suomalaiset tekijät ovat maisema-arkkitehti Samuli Alppi, arkkitehti Anssi Joutsenniemi ja professori Staffan Lodenius Tampereen teknillisestä yliopistosta yhdessä arkkitehtien Antti Moisala ja Kimmo Ylä-Anttila Arkkitehtistudio M&Y:stä kanssa.

Line TM on jännittävä ylijärjellistä näkökulmaa painottava ehdotus. Sen lähtökohta on nauhamainen kehityskäytävä, joka rakentuu supernopean kansainvälisen junayhteyden varaan. Tekijät ovat projektipäällikkö Isabella Pasqualini, professori Dieter Dietz ja arkkitehti Daniel Pokora Lausannen teknillisestä korkeakoulusta.

Thirdlife on monipuolisesti tutkittu ehdotus, jossa metropolialueen tärkeimmiksi vetovoimatekijöiksi määritellään ranta ja meri. Kasvun painopiste on idässä ja tuloksena voimakkaasti rantojen rakentamiseen tukeutuva ankkurimainen aluerakenne. Tekijöinä ovat arkkitehti Marja Straver-Nevalainen ja maisema-arkkitehti Hans Dekkert DN Urblandista Hollannista.

Suositus jatkotoimiksi

Palkintolautakunta suosittelee, että seudun kunnat aloittavat yhteisen metropolialueen maankäyttöön painottuvan visio- ja strategiaprosessin, jossa hyödynnetään palkittuja töitä ja johon kutsutaan niiden tekijöitä. Eri osa-alueiden täydennysrakentamista koskevassa ja muussa suunnittelussa tulee mahdollisuuksien mukaan tehdä yhteistyötä palkittujen ehdotusten laatijoiden kanssa.

Kilpailuehdotukset yleisön nähtävillä

Greater Helsinki Vision 2050 -ideakilpailun voittajatöiden näyttely avataan palkintojenjaon yhteydessä 14.12.2007 Helsingin kaupungintalon ala-aulassa, Pohjoisesplanadi 11–13. Näyttely on avoinna 14. tammikuuta 2008 saakka arkisin klo 8.15–16. Jatko aika iltaisin klo 17.30 saakka ma 17. joulukuuta, ma 7. tammikuuta, ti 8. tammikuuta ja ma 14. tammikuuta.

Myös palkitsemattomiin töihin voi tutustua Aleksanterinkatu 26:ssa (toinen kerros) 14.–21.12.2007 arkisin klo 12–16 ja lauantaina 22.12.2007 klo 12–17.30. Lauantain viimeinen tunti on varattu töiden poishakua varten.

Lisäksi järjestetään kaksi kilpailutulosta selostavaa yleisötilaisuutta, maanantaina 7.1.2008 ja tiistaina 8.1.2008 klo 15–17 kaupungintalon auditoriossa (käynti Katariinankadun puolelta sisäpihalle). Edellisessä tilaisuudessa kilpailun tulosta esittelee professori Helka-Liisa Hentilä ja jälkimmäisessä professori Trevor Harris.

Lisätiedot

Paula Huotelin, kilpailun sihteeri, arkkitehti SAFA, paula.huotelin@safa.fi, 09 5844 4224
Tanja Sippola-Alho, Helsingin kaupunginsihteeri, tanja.sippola-alho@hel.fi, 09 3103 6024

Kaikki kilpailuun liittyvä aineisto löytyy osoitteesta:
<http://www.greaterhelsinkivision.fi>